

Stručni članak
Primljen 22.02.2016.
Dorađen 29.03.2016.
Odobren 19.07.2016..

ANALIZA REFORMI REGISTRACIJE POSLOVANJA I STANJA MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA U REPUBLICI SRPSKOJ

Najveći broj privrednih društava u Republici Srpskoj spada u kategoriju malih i srednjih preduzeća (MSP), odnosno najveći broj njih je organizovan u formi društava sa ograničenom odgovornošću i to najčešće sa minimalno propisanim osnovnim kapitalom. Sektor privrede i njegovi subjekti i dalje se susreću sa brojnim poteškoćama i preprekama u svom funkcionisanju. Nepovoljan poslovni ambijent je okarakterisan visokim troškovima poslovanja, čiji su uzrok visoki porezi i doprinosi, brojni fiskalni i parafiskalni nameti, razne takse, birokratija, nepovoljni krediti, spora naplata duga, šverc, rad na crno... Cilj rada je analizirati dosadašnje efekte pojedinih reformi učinjenih na polju registracije poslovanja, kakve su uvođenje jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata i ukidanje sudskih i administrativnih taksi kod prve registracije, te njihov uticaj na unapređenje sveukupnog poslovnog ambijenta u Republici Srpskoj.

Ključne reči: *jednošalterski sistem registracije poslovanja, mala i srednja preduzeća, sudske i administrativne takse, reforme, unapređenje poslovnog ambijenta*

* Doc. dr Svetlana Dušanić Gačić, profesor Visoke škole „Banja Luka College“, Banja Luka, svetlanadg@blc.edu.ba

* Doc. dr Vanja Šušnjar Čanković, profesor Visoke škole „Banja Luka College“, Banja Luka vanja.susnjar@blc.edu.ba

* MA Zorana Agić, predavač Visoke škole „Banja Luka College“, Banja Luka zorana.agic@blc.edu.ba

1. Uvod

Prema Zakonu o razvoju malih i srednjih preduzeća¹, status malih i srednjih preduzeća (MSP) imaju privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici (fizička lica) koji prosječno godišnje zapošljavaju manje od 250 radnika, nezavisni su u poslovanju i ostvaruju ukupni godišnji prihod manji od 8.000.000 KM, ili imaju vrijednost poslovne imovine do 4.000.000 KM. Najveći broj privrednih društava u Republici Srpskoj spada u kategoriju MSP, odnosno najveći broj njih je organizovan u formi društva sa ograničenom odgovornošću i to najčešće sa minimalno propisanim osnovnim kapitalom. Sektor privrede i njegovi subjekti i dalje se susreću s brojnim poteškoćama i preprekama u svom funkcionisanju. Prema izvještaju Svjetske banke² u kojem se analiziraju uslovi za pokretanje biznisa, Bosna i Hercegovina se nalazi na samom dnu liste evropskih zemalja po razvijenosti malog biznisa. Ipak, uspostavljanjem jednošalterskog sistema registracije i ukidanjem sudskih i administrativnih taksi, ostvaren je određeni napredak na polju same registracije poslovnih subjekata u entitetu Republika Srpska. Ova, naizgled skromna reforma, omogućila je mnogim preduzetnicima da uz minimalne troškove započnu vlastiti biznis, što direktno utiče na otvaranje novih radnih mjesta i stvaranje povoljnije poslovne klime.

2. Pregled literature

Brojne studije pokazuju da efikasnija procedura registracije poslovanja dovodi do povećanja broja registrovanih preduzeća. Brun³ navodi da je meksički sistem brzog otvaranja preduzeća doveo do povećanja broja registrovanih od 5%. Inače, ovo istraživanje je sprovedeno na osnovu ekonomske aktivnosti u 34 opštine, a program reformi je, između ostalog, smanjio prosječan broj procedura registracije uvođenjem jedinstvenog opštinskog šaltera. Pojednostavljene procedure za registrovanje preduzeća, takođe, podstiče postojeće firme da se formalno registruju⁴. Jedna studija⁵ pokazuje da je jednostavniji proces licen-

¹ Zakon o razvoju malih i srednjih preduzeća, *Službeni glasnik Republike Srpske*, 50/2013, čl. 5/1/a/b/c.

² Schwab Klaus (eds.) (2015): *The Global Competitiveness Report 2015 – 2016*, World Economic Forum, Geneva, 190.

³ Bruhn Miriam (2011): "License to sell: the effect of business registration reform on entrepreneurial activity in Mexico", *Review of Economics and Statistics*, 93(1): 382-386.

⁴ Kaplan S. David et al. (2007): "Entry Regulation and Business Start-ups: Evidence from Mexico Entry Regulation and Business Start-ups: Evidence from Mexico", *Policy Research Working Paper 4322*, The World Bank, Geneva.

⁵ Bettcher E. Kim et al. (2009): "From the Streets to Markets: Formalization of Street Vendors in Metropolitan Lima", *Case Study No. 0901*, Center for International Private Enterprise, Washington, DC.

ciranja poslovanja u Peruu doveo do naglog povećanja registracije preduzeća. Naime, broj malih preduzeća u Limi je porastao za 120% između 1993. i 1996. godine. U prve četiri godine nakon reformi (od 1991. do 1994. godine) registrovano je 382.100 novih poslovnih subjekata. Nadalje, tehnologija omogućava efikasan model registracije poslovanja. Istraživanje Kaplera i saradnika⁶ o elektronskoj registraciji poslovanja u Gvatemali, Šri Lanki i Jordanu, pokazuje da je registracija povećana za više od 20% u sve tri zemlje, nakon sprovođenja novog, modernizovanog postupka. Takođe, autori su na osnovu preduzetničke ankete sprovedene u 76 zemalja, ustanovili da manje prepreka osnivanju (koje uključuju i broj procedura za započinjanje biznisa) generalno povećavaju procenat novoregistrovanih preduzeća.

Klapper i Lav⁷ su istraživali na koji način veličina reformi utiče na povećanje broja registracija. Koristeći panel podatke o broju novoosnovanih preduzeća u 92 zemlje, autori su zaključili da većina manjih reformi (koje se definišu kao manje od 40% redukcije troškova, dana ili procedura potrebnih za registraciju poslovanja), nemaju značajan uticaj na stvaranje novih firmi. S druge strane, veće reforme znatno povećavaju broj registrovanih privrednih subjekata. Štaviše, kada su dva ili više indikatora poslovnog okruženja unapređena u kraćem periodu, veći su izgledi da će se ubrzati registracija novih preduzeća. Autori su još ustanovili da su zemljama sa slabijim poslovnim okruženjem, potrebne krupnije reforme da bi se povećala stopa registracije poslovanja.

3. Struktura privrednih društava i trenutno stanje MSP

Prema podacima Agencije za posredničke, informatičke i finansijske usluge Banja Luka (APIF)⁸ u prvih šest mjeseci, otkad je počeo sa radom jednošalterski sistem registracije poslovanja u RS, registrovano je 439 društava sa ograničenom odgovornošću, što je moguće vidjeti i u Tabeli 1. Ovaj broj registrovanih društava sa ograničenom odgovornošću predstavlja povećanje broja registrovanih poslovnih subjekata, i to za 47 posto u odnosu na prethodni period.

⁶ Klapper Leora et al. (2007): "Entrepreneurship and Firm Formation across Countries", *Policy Research Working Paper 4314*, The World Bank, Washington, DC.

⁷ Klapper Leora, Love Inessa (2010): "The Impact of Business Environment Reforms on New Firm Registration", *Policy Research Working Paper 5493*, The World Bank, Washington, DC.

⁸ Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge APIF (2015a): „Informacija o radu jednošalterskog sistema poslovanja registracije poslovnih subjekata (podaci o zaprimljenim prijavama i osnovanim subjektima u prve dvije godine uspostavljanja jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata na području Republike Srpske)“, Banja Luka, 4.

Tabela 1. Broj prijava poslovnih subjekata u periodu od 1.12.2013. do 31.5.2014. godine⁹

Naziv pravne forme	Broj prijava do 31.5.2014.	01.12.2013 – 31.05.2014.		
		Rješenja	Zaključci	U sudu
Javno preduzeće	3	2		1
Akcionarsko društvo	1	1		
DOO	468	439	9	20
Opšta zadruga	5	4		1
Zadružni savez	2	2		
Ustanova	33	30	2	1
Fond				
Drugo				
Ukupno	512	478	11	23

Najnoviji podaci, takođe, idu u korist društava sa ograničenom odgovornošću, koja i dalje predstavljaju najučestaliju formu osnivanja privrednih društava. Naime, od uspostavljanja jednošalterskog sistema, u periodu od dvije godine, osnovano je 1.748 poslovnih subjekata različitih pravnih formi (od čega 1.550 društava sa ograničenom odgovornošću) što predstavlja povećanje od oko 25 posto u odnosu na period prije uspostavljanja ovog sistema¹⁰.

Tabela 2. Struktura MSP i preduzetnika prema broju zaposlenih/veličini¹¹

	MSP	Učešće (%)	Preduzetnici	Učešće (%)	Ukupno MSP i preduzetnika	Učešće (%)
MIKRO						
(do 9 zaposlenih)	14.133	87,67	21.980	98,99	36.113	94,23
MALA						
(10-49 zaposlenih)	1.604	9,95	217	0,98	1.821	4,75
SREDNJA						
(50-249 zaposlenih)	383	2,38	7	0,03	390	1,02
UKUPNO	16.120	100,00	22.204	100,00	38.324	100,00

Prema podacima Poreske uprave¹² u Republici Srpskoj je na kraju 2014. godine ukupno poslovalo 38.390 privrednih subjekata od čega 16.120 MSP, 66 velikih preduzeća i 22.204 preduzetnika. U strukturi privrednih subjekata u RS dominantni

⁹ Izvor: obrada autora prema *Ibid.*

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ *Ibid.*, 14.

¹² Izvor: Poreska uprava i Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske i Republička agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća (2015): „Godišnji izvještaj za

su MSP i preduzetnici, koji ukupno čine 99,83% svih privrednih subjekata. Ukupan broj privrednih subjekata u 2014. godini je manji za 0,5% u odnosu na njihov broj iz 2013. Kada se posmatraju samo preduzeća, najveći broj njih, odnosno 16.120 je u kategoriji malih i srednjih preduzeća što čini 99,83% svih preduzeća. U ovoj strukturi dominiraju mikro preduzeća koja čine 87,67% svih MSP, kao i kod preduzetnika, gdje mikro subjekti čine 98,99% svih preduzetnika.

Kada je riječ o strukturi MSP i preduzetnika prema djelatnosti, kao i u prethodnim godinama, i u 2014. najveći broj (36,57%) je poslovao u sektoru trgovina na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala. Takođe, značajan broj MSP i preduzetnika posluje u sektorima hotelijerstvo i ugostiteljstvo (12,87%), prerađivačka industrija (13,61%) i saobraćaj i skladištenje (8,55%). Već smo konstatovali da su prema obliku organizovanja u strukturi MSP dominantna društva sa ograničenom odgovornošću ili 84,05%, dok je broj akcionarskih društava i dalje mali (4,62%), što govori da se mogućnosti daljeg razvoja biznisa putem korporativnog upravljanja ne koriste u poslovanju. Društva sa ograničenom odgovornošću ujedno zapošljavaju i najveći broj radnika, preciznije 73,98% od ukupno zaposlenih u sektoru malih i srednjih preduzeća.

Tabela 3. *Zaposlenost u privrednim subjektima u 2014. godini*¹³

Vrsta subjekta	2014	Učešće (%)	2013	Učešće (%)	Indeks 2014/2013
MSP	93.340	54,35	93.010	53,27	100,35
Velika preduzeća	42.307	24,64	45.370	25,99	93,25
Preduzetnici	36.087	21,01	36.219	20,74	99,64
UKUPNO	171.734	100,00	174.599	100,00	98,36

Nadalje, u ovom izvještaju se navodi da su svi privredni subjekti u RS zapošljavali 171.734 lica, od čega je najveći broj zaposlenih u MSP ili 93.340 lica, zatim u velikim preduzećima (42.307), te kod preduzetnika (36.087). Ukupan broj zaposlenih u 2014. godini u privrednim subjektima je manji od ukupnog broja zaposlenih u 2013. godini za 1,64%. Posebno posmatrajući, sektor MSP ima značajan udio u zapošljavanju u Republici Srpskoj jer 54,35% ukupno zaposlenih radi u ovom sektoru. Najveći broj zaposlenih imaju srednja preduzeća ili 42,16% od ukupnog broja zaposlenih u MSP.

Kada je u pitanju broj novoregistrovanih, kao i ugašenih malih i srednjih preduzeća, u Republici Srpskoj je u 2014. godini registrovano 839 novih MSP i 3.242 preduzetnika, dok je ugašeno 569 MSP i 4.965 subjekata u formi preduzetnika. U poređenju sa prethodnom godinom, broj registrovanih subjekata u 2014.

oblast malih i srednjih preduzeća i zanatsko-preduzetničku djelatnost u Republici Srpskoj za 2014. godinu“, Vlada RS, Banja Luka, 4.

¹³ *Ibid.*, 16.

godini je veći za 4,56%. Međutim, isto tako, veći je i broj ugašenih subjekata i to za 17,57% u odnosu na 2013. godinu.

Prema podacima APIF-a, MSP su u 2014. godini ostvarila:

- 77,45% ukupnog poslovnog prihoda svih preduzeća,
- 69,47% ukupnih prihoda od prodaje učinaka na inostranom tržištu,
- 75,38% ukupno ostvarene neto dobiti svih preduzeća u Republici Srpskoj.

Tabela 4. Podaci iz Godišnje poreske prijave za porez na dobit za 2014. godinu (u 000 KM)¹⁴

Veličina preduzeća	Ukupan prihod (u KM)	%	Dobit (u KM)	%	Gubitak (u KM)	%	Porez na dobit (u KM)	%
Mikro	1.708.382	17,87	150.480	20,82	67.119	20,199	13.807	21,55
Mala	2.356.435	24,64	184.272	25,49	27.240	8,20	16.057	25,06
Srednja	3.506.240	36,67	152.527	21,10	218.129	65,63	12.643	19,73
UKUPNO	7.571.057	79,17	487.279	67,41	312.488	94,01	42.507	66,35
Velika	1.991.672	20,83	235.599	32,59	19.896	5,99	21.560	33,65
UKUPNO	9.562.729	100,00	722.878	100,00	332.384	100,000	64.067	100,00

Kao što možemo vidjeti u Tabeli 4, najveće učešće u ukupno ostvarenoj neto dobiti u analiziranom periodu ostvarila su MSP sa 79,17% učešća, dok je učešće velikih preduzeća 20,83%, što je gotovo identično kao i 2011. godine. Ukupan prihod koji su prijavila preduzeća za 2014. godinu iz Godišnjih poreskih prijava za porez na dobit, iznosio je 9.562.729.000 KM što je za 19,51% manje u odnosu na 2013. godinu, a čak 53,76% manje u odnosu na 2011. godinu. MSP su ostvarila 67,41% prijavljene dobiti, dok se 66,35% ukupno plaćenog poreza na dobit takođe odnosi na MSP.

4. Efekti jednošalterskog modela poslovne registracije

Jednošalterski sistem registracije poslovanja podrazumijeva da se osoba zainteresovana za registraciju poslovnog subjekta, nakon notarske obrade ili ovjere osnivačkog akta, sada obraća samo jednoj instituciji i to APIF-u, koja potom, umjesto stranke, obavlja dalje korake kao što su sudska registracija, dobijanje poreskog i statističkog broja, razvrstavanje poslovnih subjekata po djelatnostima i sl. Po uredno zaprimljenom zahtjevu za registraciju, kompletan postupak se mora okončati za tri radna dana. Praktično, APIF služi kao tehnički servis za prikupljanje i distribuciju podataka, te obavljanje svih potrebnih radnji umjesto podnosioca zahtjeva za registrovanje privrednog subjekta.

¹⁴ *Ibid*, 20.

Privredno društvo u Republici Srpskoj¹⁵ sada se može osnovati u sljedećih šest koraka:

- 1) Ovjera osnivačkog akta kod notara,
- 2) Uplata osnivačkog uloga,
- 3) Podnošenje zahtjeva kod APIF-a,
- 4) Izrada pečata,
- 5) Otvaranje žiro računa u poslovnoj banci,
- 6) Prijavljivanje zaposlenih u poresku upravu.

Tabela 5. *Troškovi osnivanja privrednog društva u Republici Srpskoj po koracima*¹⁶

Koraci	Troškovi
Osnivačka odluka (notarska verifikacija)	3,50 KM
Osnivački ugovor (notar)	200 KM
Uplata osnivačkog kapitala	1 KM
Zahtjev za registraciju (APIF) (registracijska taksa)	100 – 200 KM
Izrada pečata	20 – 50 KM
Otvaranje računa u banci	nema troškova
Registracija u poreskoj upravi	nema troškova
UKUPNO	324,50 – 454,50 KM

Uspostavljanje jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata u značajnoj mjeri je smanjilo broj procedura u procesu registracije, troškove pokretanja novog biznisa, ali i obilazak nekoliko institucija za registraciju, što je ranije bio slučaj. Pokretanje ovakvog modela registracije omogućilo je stvaranje preduslova za formiranje Jedinственог registra poslovnih subjekata na području Republike Srpske. Naime, Jedinствени informacioni sistem registracije (JIS) koji je povezo sve okružne privredne sudove na području Republike Srpske, Poresku upravu RS i APIF, objedinio je podatke iz dosadašnje tri različite baze o poslovnim subjektima (sudsku, poresku i statističku), čime su prevaziđeni i nedostaci u vezi sa različitim podacima iz pojedinih baza. Pored ovog, APIF će voditi i jedinstveni registar računa poslovnih subjekata, registar finansijskih izvještaja, zatim registar poljoprivrednih gazdinstava, registar javnih preduzeća, registar boniteta privrednih subjekata i slično. Ovo će omogućiti detaljnije praćenje životnog ciklusa privrednih subjekata, što će olakšati analitički pristup procesu izrade programa podrške privredi i predlaganja mjera značajnih za revitalizaciju privrede Republike Srpske. Ova reforma bi, još, stvorila mogućnost kvalitetne

¹⁵ U Federaciji Bosne i Hercegovine procedura je i dalje daleko složenija, podrazumijeva više koraka, a troškovi se u prosjeku kreću oko 3.500 KM.

¹⁶ Bajraktarević Sanela, Jeleč Nihada (2014): „Preduzeća bez zaposlenih radnika“, *istraživanje br. 168, komparativni pregled*, Istraživački sektor Zajedničke službe Sekretarijata PSBiH, Sarajevo, 8.

prezentacije i razmjene podataka iz jedinstvenog registra poslovnih subjekata Republike Srpske u sistem privrednih registara EU. Takođe, stvaranje kvalitetnih i transparentnih registara na jednom mjestu, omogućiće privrednicima, kao i potencijalnim investitorima:

- Lakši pristup informacijama značajnim za poslovanje; npr. informacije o sektorskoj strukturi, te sveukupnoj ponudi i tražnji na tržištu mogu uticati na odluku privrednika o vrsti biznisa kojim će se baviti,
- Lakše razvijanje i povezivanje sa zainteresovanim subjektima u svrhu povećanja obima djelatnosti,
- Unapređenje poslovanja i razvijanje preuzetničkog duha.

Tabela 6. *Uporedni podaci o broju osnovanih poslovnih subjekata prije i poslije uspostavljanja jednošalterskog sistema registracije po oblicima pravnih normi¹⁷*

Pravna forma	Rješenja	Rješenja	Razlika	Promjene (%)
	01.12.2011. 01.12.2013. (Sud)	01.12.2013. 01.12.2015. (APIF)		
Javno preduzeće		1	1	100,00
Akcionarsko društvo	3	6	3	50,00
DOO	1091	1550	459	29,61
PJ stranog privrednog društva	7	17	10	58,82
Opšta zadruaga	14	17	3	17,65
Zadružni savez	0	0	0	0
Ustanova	126	81	-45	-55,55
Fond	0	0	0	0
Drugo	88	76	-12	-15,79
Ukupno	1329	1748	419	23,97

Najčešći oblik organizovanja poslovnih subjekata je privredno društvo u formi društva sa ograničenom odgovornošću (vidjeti Tabelu 6 i Grafikon 1), naročito otkad je izmjenama Zakona o privrednim društvima propisano da minimalni osnivački kapital kod d.o.o. iznosi 1,00 KM, kao i da se kod jednočlanog d.o.o. koji uplaćuje minimalni osnivački capital, vrši samo notarska ovjera potpisa osnivača na osnivačkom aktu. Ako ovome dodamo i činjenicu da su Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama, privredna društva i drugi subjekti oslobođeni plaćanja sudske takse prilikom registracije, a koja je ranije iznosila od 500 do 800 KM, jasno je koliko su smanjeni troškovi u postupku osnivanja privrednog društva i započinjanja vlastitog biznisa. Takođe,

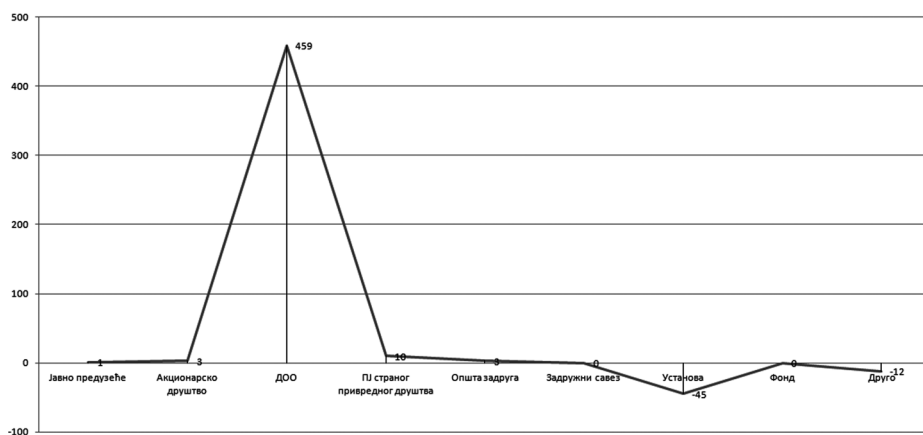
¹⁷ Izvor: baza JIS-a u Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge APIF (2015b): „Informacija o radu jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata u prve dvije godine rada 01.12.2013-01.12.2015. godine (sa podacima o osnovanim poslovnim subjektima i zapažanjima)“, Banja Luka, 4.

Zakonom o sudskim taksama je propisano da se za izvode iz sudskog registra ili drugih javnih knjiga koje vodi sud, ako se izdaju na zahtjev stranke, značajno smanjuju takse. Inače, više od 80% propisanih taksi i naknada za registraciju poslovanja u Republici Srpskoj ranije je odlazilo upravo na sudsku taksu za upis u sudski registar poslovnih subjekata i naknade za notarsko obrađivanje osnivačkih akata.

Prvi pozitivni efekti funkcionisanja jednošalterskog sistema se, dakle, mogu prepoznati kroz:

- Značajno smanjenje broja procedura i troškova registracije poslovnih subjekata,
- Prepoznavanje opravdanih interesa privrede i građana za „brzim“ administrativnim servisima javne vlasti,
- Funkcionalnu povezanost između samih registracionih organa, opština i sudova i davanje prioriteta razmjeni podataka, njihovom sortiranju u jedinstvenu bazu i izgradnji baze dokumenata koji predstavljaju pravni osnov registracije podataka.

Grafikon 1. Prikaz osnivanja pojedinih oblika pravnih formi poslovnih subjekata¹⁸



Prema statistici APIF-a već u prvom mjesecu od uvođenja jednošalterskog sistema zabilježen je pozitivan efekat, jer je kroz novi sistem registracije registrovano 67,50% više novih subjekata, a najveći efekat je bio u januaru 2014. godine (čak 154,84%). U narednim mjesecima došlo je do pada, odnosno trend registracije novih subjekata je smanjen, ali poređenjem sa prethodnim sistemom osnivanja, taj trend je i dalje ostao pozitivan, osim u septembru i novembru kada su zabilježene negativne vrijednosti. Naravno da su stravične poplave koje su zadesile RS znatno uticale na obavljanje privredne aktivnosti¹⁹. Ipak, uspostavlja-

¹⁸ Ibid, 3.

¹⁹ Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge APIF (2015a), 5.

njem jednošalterskog sistema registracije, učinjen je značajan napredak na polju same registracije poslovnih subjekata jer je, kao što smo već naglasili, skraćeno potrebno vrijeme, kao i troškovi osnivanja poslovanja. Ovaj mali pomak u smanjenju administrativnih barijera otvorio je vrata mnogim zainteresovanima da uz minimalne troškove započnu vlastiti biznis, što direktno utiče na razvijanje preduzetničkog duha i otvaranje novih radnih mjesta.

5. Zaključak

Ukoliko sumiramo ranije navedene podatke, vidjećemo da je u prve dvije godine rada jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata osnovano oko 25% više novih poslovnih subjekata različitih pravnih normi, u odnosu na raniji period. Najznačajnije povećanje zabilježeno je u januaru 2014. godine kada je taj procenat iznosio čak 154. Iako novi model registracije nije jedini uzrok ovakvog stanja, činjenica je da su dosadašnji rezultati ohrabrujući. Oslobođanje poslovnih subjekata plaćanja sudske takse kod osnivanja novih poslovnih subjekata i poslovnih jedinica postojećih poslovnih subjekata, takođe je značajna novina reformskih zakona. U tom svijetlu, važno je spomenuti i smanjenje notarskih troškova, budući da je reformom potrebne forme osnivačkih akata za osnivački akt jednočlanog društva s ograničenom odgovornošću sa minimalnim osnivačkim ulogom, potrebna samo notarska ovjera potpisa osnivača za razliku od ranije notarske obrade.

Direktni pozitivni efekti novog modela registracije poslovanja su olakšavanje početka poslovanja direktnim korisnicima, naročito mladim ljudima preduzetničkog duha i kreativnih ideja. Takođe, reformom su modernizovani registri poslovnih subjekata čiji su podaci transparentni i objedinjeni na jednom mjestu, skraćeno je vrijeme pribavljanja JIB-a i matičnog broja, a sve potrebne podatke i dokumente korisnici mogu dobiti na jednom mjestu. Brza procedura registracije omogućava i poboljšanje rejtinga Bosne i Hercegovine i Republike Srpske kada je u pitanju pokretanje poslovne aktivnosti, što otvara i mogućnosti privlačenja stranog kapitala. Iako daleko jednostavniji, povoljniji i efikasniji, jasno je da proces osnivanja novog preduzeća nije dovoljan da popravi sveukupan poslovni ambijent u zemlji. Ipak, nekad može učiniti značajnu razliku u podsticanju preduzetničkog duha i ohrabrivanju preduzetnika da prihvate rizik započinjanja sopstvenog biznisa. Konačno, imajući u vidu povećanje broja registracije novoosnovanih društava, možemo konstatovati da će unaprijeđen sistem registracije pozitivno uticati i na rast broja zaposlenih, kao i na veće prihode RS.

Poboljšanje poslovnog ambijenta u skladu sa potrebama i mogućnostima preduzetnika je stvar kontinuiranog i dugog procesa. I dalje je neophodno iz regulatornog okruženja preduzetništva odstraniti sve ono što predstavlja objektivni ograničavajući faktor efikasnijeg poslovanja, rasta i razvoja privrednih

društava. Evidentno je da su preduzetnici prije svega ogorčeni stopama poreza i doprinosa, a prema analizama Svjetske banke, smanjenje stope doprinosa bi povećalo prihod od rada i time konkurentnost privatnog sektora, te dugoročno dovelo do veće stope zapošljavanja. Poreskom reformom i smanjenjem direktnih poreza koji opterećuju preduzetništvo bi se omogućilo dodatno zapošljavanje i konkurentnost, a umanjeње stope poreza i doprinosa na plate, dovelo bi do smanjenja sive ekonomije, čime bi se povećao i priliv u državni budžet.

Literatura

- Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge APIF (2015a): „Informacija o radu jednošalterskog sistema poslovanja registracije poslovnih subjekata (podaci o zaprimljenim prijavama i osnovanim subjektima u prve dvije godine uspostavljanja jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata na području Republike Srpske)“, Banja Luka.
- Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge APIF (2015b): „Informacija o radu jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata u prve dvije godine rada 01.12.2013-01.12.2015. godine (sa podacima o osnovanim poslovnim subjektima i zapažanjima)“, Banja Luka.
- Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge APIF (2015c): „Zaključci sa Konferencije „Dvije godine od uspostavljanja jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata“ održane 14.12.2015. godine“, Banja Luka.
- Bajraktarević Sanela, Jeleč Nihada (2014): „Preduzeća bez zaposlenih radnika“, *istraživanje br. 168, komparativni pregled*, Istraživački sektor Zajedničke službe Sekretarijata PSBiH, Sarajevo.
- Bettcher E. Kim et al. (2009): “From the Streets to Markets: Formalization of Street Vendors in Metropolitan Lima”, *Case Study No. 0901*, Center for International Private Enterprise, Washington, DC.
- Bruhn Miriam (2011): “License to sell: the effect of business registration reform on entrepreneurial activity in Mexico“, *Review of Economics and Statistics*, 93(1): 382-386.
- Dušanić Gačić Svetlana (2013): „Prepreke za razvoj preduzetništva u RS“, Koalicija za jači glas male privrede, Prijedor.
- Kaplan S. David et al. (2007): “Entry Regulation and Business Start-ups: Evidence from Mexico Entry Regulation and Business Start-ups: Evidence from Mexico“, *Policy Research Working Paper 4322*, The World Bank, Geneva.
- Klapper Leora, Love Inessa (2010): “The Impact of Business Environment Reforms on New Firm Registration”, *Policy Research Working Paper 5493*, The World Bank, Washington, DC.

- Klapper Leora et al. (2007): "Entrepreneurship and Firm Formation across Countries", *Policy Research Working Paper 4314*, The World Bank, Washington, DC.
- Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske i Republička agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća (2015): „Godišnji izvještaj za oblast malih i srednjih preduzeća i zanatsko-preduzetničku djelatnost u Republici Srpskoj za 2014. godinu“, Vlada Republike Srpske, Banja Luka.
- Schwab Klaus (eds.) (2015): *The Global Competitiveness Report 2015 – 2016*, World Economic Forum, Geneva.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama, *Službeni glasnik Republike Srpske*, 67/2013.
- Zakon o privrednim društvima Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, 127/2008, 58/2009, 100/2011 i 67/2013.
- Zakon o razvoju malih i srednjih preduzeća, *Službeni glasnik Republike Srpske*, 50/2013.
- Zakon o registraciji poslovnih subjekata, *Službeni glasnik Republike Srpske*, 67/2013.
- World Bank Group (2016): *Doing Business 2016: Measuring Regulatory Quality and Efficiency*, World Bank Publications, Washington DC.
- <http://komorars.ba/poslovno-okruzenje/normativni-okvir/privredno-sistemske-oblasti/privredna-drustva/> (18.2.2016).

PH.D. SVETLANA DUŠANIĆ GAČIĆ, ASSISTANT PROFESSOR

“Banja Luka College”, Banja Luka,

PH.D. VANJA ŠUŠNJAR ČANKOVIĆ, ASSISTANT PROFESSOR

“Banja Luka College”, Banja Luka

MA ZORANA AGIĆ, ASSISTANT

“Banja Luka College”, Banja Luka

THE ANALYSIS OF THE BUSINESS REGISTRATION REFORM AND THE SITUATION OF SMALL AND MEDIUM SIZED ENTERPRISES IN THE REPUBLIC OF SRPSKA

The largest number of companies in the Republic of Srpska falls into the category of small and medium-sized enterprises (SMEs) and most of them are organized in the form of limited liability companies, usually with the prescribed minimum share capital. The economic sector and its actors still face many difficulties and obstacles in their functioning. Unfavourable business environment is characterized by high operating costs caused by high taxes and contributions, a number of fiscal and parafiscal charges, various fees, bureaucracy, unfavorable loans, debt collection dispute, smuggling, illegal work, corruption... The aim of this paper is to analyze the effects of the reforms made in the field of business registration, such as the introduction of one-stop business registration system and the exemption from judicial and administrative fees during the first registration, as well as their impact on improving the overall business environment in the Republic of Srpska.

Keywords: *one-stop business registration system, small and medium sized enterprises, judicial and administrative taxes, reforms, improving the business environment*